

سازمان نظام پزشکی و ظرفیت‌های آن

دکتر عباس کبریایی‌زاده

دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

۵ - حفظ و حمایت از حقوق صنفی شاغلان حرف پزشکی
۶ - تنظیم روابط شاغلین حرف پزشکی با دستگاه‌های ذیربط
همان‌طور که ملاحظه می‌شود اهداف این سازمان در متن قانون با گستردگی و ظرفیت بالای وظایف و اختیارات تنظیم گردیده است، به نحوی که این سازمان می‌تواند در حوزه‌های مختلف تنظیم مقررات و قوانین، فرآیندهای اجرایی که به نحوی به شاغلان حرف پزشکی مربوط می‌شود و همچنین امور قضایی مرتبط با حرف و نهایتاً ایفا نقش در سازمان‌ها و نهادهای دیگر به‌عنوان نماینده جامعه پزشکی مشارکت و فعالیت داشته باشد.
بر همین اساس در ماده ۳ قانون، وظایف و

سازمان نظام پزشکی در ایران یکی از بزرگترین سازمان‌های غیردولتی با نزدیک به ۲۰۰۰۰۰ عضو است که دارای قانون و شخصیت حقوقی مستقل و واجد ظرفیت‌های بسیاری برای فعالیت به‌عنوان یک سازمان غیردولتی می‌باشد. براساس قانون مصوب مجلس شورای اسلامی (در سال ۱۳۸۳) مهم‌ترین اهداف تشکیل این سازمان عبارتند از:
۱ - تلاش در جهت تحقق بخشیدن به ارزش‌های عالی‌ه اسلامی در کلیه امور پزشکی
۲ - تلاش در جهت پیشبرد و اصلاح امور پزشکی
۳ - مشارکت در جهت ارتقا سطح دانش پزشکی
۴ - حفظ و حمایت از حقوق بیماران

اختیارات زیر برای سازمان تبیین گردیده است:

۱- اظهار نظر مشورتی در تهیه و تدوین لوایح طرح‌ها، تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های مربوط به امور پزشکی.

به این ترتیب سازمان نظام پزشکی می‌تواند نقش فعال و تعیین‌کننده‌ای در تنظیم هر قانونی که مرتبط با حرف پزشکی باشد داشته باشد. سازمانی با این تعداد عضو فرهیخته (نزدیک به ۲۰۰۰۰ نفر) یقیناً می‌تواند جایگاه ویژه‌ای از نظر کارشناسی و نخبه‌گی در ارایه مشورت‌های فنی به دولت، مجلس، قوه قضاییه و دیگر نهادهای مربوط داشته باشد. این ظرفیت نه تنها از نظر تنوع بسیار بالای قابلیت‌ها و توانایی‌های اعضا بلکه از نظر قانونی نیز فراهم می‌باشد.

۲- تنظیم دستورالعمل‌های تبلیغاتی و آگهی‌های دارویی و مواد خوراکی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی و امور پزشکی و اعلام به مراجع ذیربط.

براساس این بند از ماده ۳ تنظیم مقررات نحوه تبادل اطلاعات بین گیرنده‌گان خدمات پزشکی و بیماران از طریق یک سری دستورالعمل‌های فنی به‌عده سازمان است. این سازمان است که باید بر نحوه ارایه آگهی‌های تبلیغاتی و اطلاع‌رسانی به مردم و جامعه پزشکی اعمال نظارت نماید تا اطلاعاتی گمراه‌کننده و یا خلاف واقع به مردم و جامعه پزشکی ارایه نگردد.

۳- تدوین و تصویب مقررات و ضوابط خاص صنفی مربوط به استاندارد کردن تابلوها و سرنسخه‌های موسسات پزشکی و پزشکان شاغل حرف پزشکی و وابسته پزشکی.

۴- اجرای برنامه‌های آموزش مداوم اعضا موضوع این قانون در راستای قانون آموزش مداوم جامعه پزشکی با مجور وزارت بهداشت.

همان‌طور که در اهداف تشکیل سازمان نیز آورده شده است سازمان باید در ارتقا دانش پزشکی مشارکت فعال داشته باشد، مهم‌ترین ابزار ارتقا دانش جامعه پزشکی تدوین و اجرای درست برنامه‌های آموزش مداوم است که از درجه اهمیت بالایی برخوردار است. هم‌چنین عطف به این بند شرح وظایف و بند یک که سازمان باید در تدوین مقررات و دستورالعمل‌ها مشارکت فعال داشته باشد سازمان نظام پزشکی می‌تواند به‌عنوان مهم‌ترین رکن کارشناسی جامعه پزشکی در بازنگری برنامه‌های آموزشی پزشکی و هم‌چنین ایجاد دوره‌های جدید نقش فعال و مهمی را ایفا نماید. نقشی که متأسفانه از آن کمتر بهره گرفته شده است.

سازمان نظام پزشکی مهم‌ترین مرجع برای ارزیابی کارایی فارغ‌التحصیلان حرفه و بررسی نقاط قوت و ضعف فارغ‌التحصیلان از نظر مهارت‌های شغلی است. در بخش دانشگاهی کشور هزینه‌های بسطی صورت می‌گیرد تا فارغ‌التحصیلانی در اختیار جامعه قرار گیرند که غایت مهارت و کارایی لازم را داشته باشند. ظهور و بروز این مهارت و کارایی را سازمان نظام پزشکی می‌تواند به‌خوبی ارزیابی و مدیریت نماید و لذا یکی از مهم‌ترین نقش‌هایی که این سازمان می‌تواند داشته باشد بازنگری و به‌روزرسانی برنامه‌های آموزشی و هم‌چنین تدوین و ایجاد دوره‌های جدید است.

۵- صادر نمودن کارت عضویت برای اعضا

سازمان، موضوع این قانون

۶ - رسیدگی انتظامی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای شاغلین حرف پزشکی که عنوان جرایم عمومی را نداشته باشند.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود در این بند از قانون به این سازمان نیابت قضایی داده شده و امر رسیدگی انتظامی به تخلفات حرفه‌ای را به‌عهده این سازمان قرار داده است و این امر یکی از مهم‌ترین ظرفیت‌های قانونی است که به حق در اختیار جامعه پزشکی قرار گرفته است. براساس این بند از قانون امر پزشکی و خدمات پزشکی امری تخصصی و مهم دانسته شده که رسیدگی به آن نیز باید از مجرای تخصصی آن صورت گیرد. از طرف دیگر جایگاه اجتماعی و اخلاقی این حرفه آن‌قدر با اهمیت و والا است که نباید مورد خدشه غیر کارشناسی قرار گیرد و لذا رسیدگی به تخلفات حرفه‌ای تنها از طریق گروه تخصصی مربوط میسر و ممکن است.

۷ - اظهار نظر کارشناسی در مورد جرایم پزشکی به‌عنوان مرجع رسمی به دادگاه‌ها و دادسراها.

۸ - همکاری با مراجع ذیصلاح در جهت حفظ احترام شئون پزشکی در جامعه

از دو بند فوق استنباط می‌شود که قانون‌گذار امر پزشکی را امری تخصصی، اجتماعی و صاحب کرامت دانسته و اعتقاد دارد که هرگونه رسیدگی قضایی در این حیطة باید پس از طی مراحل کارشناسی و تخصصی باشد و شأن و منزلت صاحبان این حرفه در هر حیطة‌ای باید محترم شمرده شود. با همین رویکرد بوده است که فصل ششم قانون و هیات‌های انتظامی پزشکی در قالب

دادسراهای تخصصی و مستقل و همچنین نظام دادستانی معین شکل گرفته و ساز و کار مستقلی را که متناسب حفظ احترام به شئون پزشکی باشد برای جامعه پزشکی در نظر گرفته است.

۹ - همکاری با مراجع ذیربط در جهت گسترش فعالیت‌های علمی، تحقیقاتی و انتشارات پزشکی.
۱۰ - اظهار نظر و مشارکت فعال به‌هنگام تعیین یا تجدید نظر در تعرفه‌های خدمات بهداشتی و درمانی بخش دولتی و تعیین تعرفه‌ها در بخش غیردولتی براساس ضوابط بند ۸ ماده ۱ قانون بیمه همگانی.

هرچند این بخش از قانون طی سال‌های اخیر مورد مناقشه بوده و همواره تعیین تعرفه‌ها در بخش غیردولتی از سوی سازمان با مانع‌تراشی‌های دولت همراه بوده است لکن آن‌چه مسلم است آن است که این ظرفیت قانونی برای سازمان نظام پزشکی فراهم گردیده و باید تلاش کرد تا این اختیار به‌نحو کاملی به‌اجرا درآید.

۱۱ - اظهار نظر و مشارکت فعال در تعیین و یا تجدید نظر در میزان مالیات و عوارض مشاغل موسسات و شاغلان حرف پزشکی و همکاری با مراجع ذیصلاح در وصول آن.

۱۲ - مشارکت در تدوین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های نظارتی در مورد مطب‌ها، موسسات درمانی و بهداشتی و دیگر مراکز پاراکلینیک در بخش خصوصی.

آن‌چه در حال حاضر مشاهده می‌شود تعدد آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های نظارتی بر موسسات پزشکی است.

دستورالعمل‌های مربوط به دانشگاه‌ها (که

۱۶ - کمک به رفع مشکلات رفاهی و مالی شاغلان حرف پزشکی کم درآمد و خسارت دیده از طریق صندوق تعاون و رفاه. این بند از قانون ظرفیت‌های اجرایی بسیار زیادی دارد که تاکنون به نحو کاملی از آن استفاده نشده است. از طرف دیگر صندوق‌های مالی بسیاری در کشور وجود دارد که می‌تواند مورد تعامل و همکاری این صندوق باشد که کمتر مورد توجه واقع شده است.

۱۷ - همکاری با مراجع ذیربط در ارائه خدمات امدادی، بهداشتی و درمانی به هنگام بروز حوادث و سوانح غیرمترقبه از طریق تشویق و بسیج اعضا سازمان

۱۸ - مشارکت فعال در تدوین برنامه‌های آموزشی گروه پزشکی

۱۹ - همکاری و مشارکت در جهت اشتغال فارغ‌التحصیلان گروه پزشکی

۲۰ - انجام کلیه مسؤولیت‌ها، وظایف و اختیاراتی که تاکنون در قوانین مختلف از سوی مجلس شورای اسلامی به سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران محول گردیده است.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود نظام پزشکی با ظرفیت‌های قانونی بسیاری که در اختیار دارد و وظایف و اختیارات ۲۰ گانه‌ای که قانون به عهده ایشان نهاده و هم‌چنین ظرفیت بسیار بالایی که به پشتوانه اعضا از آن برخوردار است، یقیناً می‌تواند به عنوان سازمانی کارآمد، موثر و تاثیرگذار بر فرآیندهای مدیریت جامعه خصوصاً در بخش سلامت نقش ایفا نماید، و این میسر نمی‌شود مگر با ایجاد ساختاری موثر و کارآمد در سازمان و ارتباط مستمر و مفید با اعضا فرهیخته خود.

برگرفته از قانون تشکیل وزارت بهداشت و یا قانون و مقررات مواد دارویی، پزشکی، آشامیدنی و خوراکی مصوب ۱۳۳۴ مجلس است) و یا قوانین خاص مربوطه به سازمان‌های بیمه‌گر، تعزیرات حکومتی و ... در حال حاضر باعث گردیده است که یک موسسه پزشکی با خیل بزرگی از بازرسان با تنوع بسیار زیاد قوانین و مقررات و اختیارات خاص مواجه باشد که این خود خدمات‌رسانی مطلوب و مستمر را به بیماران با چالش جدی مواجه نموده است. اجرای این بخش قانون می‌تواند سر و سامان مطلوبی را به نظام بازرسی از موسسات و مراکز پزشکی بدهد.

۱۳ - صدور پروانه اشتغال بر مطب‌های پزشکی و حرف وابسته و تمدید آن‌ها و مشارکت در صدور پروانه موسسات پزشکی بر اساس مقررات و ضوابط وزارت بهداشت.

۱۴ - عضویت در شوراهای گسترش و برنامه‌ریزی دانشگاه‌ها و مشارکت در تعیین ظرفیت دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی

متأسفانه این بخش قانون در سال‌های اخیر نه‌تنها معطل مانده بلکه مورد کم‌توجهی و بی‌مهری زیاد نیز واقع شده است. افزایش لجام گسیخته تعداد دانشکده‌ها از سوی دولت به‌خصوص در شاخه داروسازی نه‌تنها بی‌توجهی به این بند از قانون بوده است بلکه بخش‌هایی از قانون برنامه چهارم توسعه که متوجه سپردن این‌گونه امور به بخش غیردولتی است نیز مورد کم‌توجهی قرار گرفته است.

۱۵ - همکاری در تدوین آیین‌نامه‌های ارزشیابی و مشارکت در اجرای آن برای مراکز درمانی و بیمارستانی